

радісна усмішка й, ніби-то зрозумівши все — й бідність, і страдання, і несподіване щастя самотнього студента, — полохливо пробіг по обшарпаній стінці й заховався за низьким вікном, а може й просто втік на широку вулицю . . .

Андрій Горленко.

Скандалісти.

Ой як тяжко та ще й в Великодному числі „Волі“ братися за цю тему. Але мусимо кричати на гвалт, бо останні події з нашого закордонного життя добивають не тільки наші матеріальні сили: вони вкінцець дискредитують довіря чужинців до нас. Тим більш мушу кричати я, щоб спокутувати і свій гріх в цій справі, хоч і невеличкий.

В кінці літа, коли наша дипломатія під впливом Темницьких і Поршів остаточно скомпромітувала себе, а наші торговельні місії і комісії зліквідували вкінцець остатки нашої кредитоздатності. і поїхав до Камянця і в окремих докладах урядові і партійним організаціям намалював картину нашої закордонної безпомічності. Порятунком від неї я бачив в одному — в організації в одному з центральних міст Європи невеличкого колегіяльного орґану на чолі з фаховим, заслужившим громадське довіря не лише у нас, але і закордоном, дипломатом і з таким же заступником його — економістом. А завдання такого орґану булиб надзвичайно широкі. Покиб не відновились нормальні зносини Європи з Україною, він мусів би координувати всю нашу закордонну політичну роботу — як економічну, так і дипломатичну: мусів би подбати про відновлення торговельних зносин Європи з Україною, про налагодження транспорту, доставку амуніції, підготовку торговельних договорів, піднесення нашої валюти, визнання нашої самостійності. і т. д. і т. п. Ту роботу, котра була непосильною для окремих людей, мусілаб переняти ця колегія з 5—7 фаховців, за допомогою скількох комісій по фахам, котріб мали тільки дорадчий голос. Колегія мала працювати в повнім контакті з урядом республіки. Головою колегії, з правами товариша міністра закордонних справ, мав би бути кол. посол у Відні п. Ліпінський, його заступником — економістом був би Христофор Барановський. По моім тодішнім інформаціям і та і друга кандидатура зустріла би симпатії в найбільш заінтересованих в існуванню самостійної України колах закордоном.

Так гадалося, та не так склалося!... Проект багатьом прийшовся дуже до вподоби. Особливо тоді, коли Мартосам, Ковалевським Миколом, Макаренкам та Швецам довелось „накивати пятами“. „Колегія“ дійсно склалася! Але колегія не фаховців, а скандалістів!

Позбавлені всяких уповноважень, а головне громадського довіря тут і там, без всякого знаття закордонних відносин, з підмоченою репутацією прогорівших адміністраторів і бувших людців, з необмеженим запасом нахабства, з очима більшими за животи, виплили ці джентльмени на європейському горизонті, щоб остаточно доконати наше реноме за кордоном. І почалася вакханалія.

Відносно фінансового ґенія Мартоса немає двох думок ні у одного громадянина української республіки. Більше продуктивно може ведмідь менует танцювати або бжіл ловити, ніж Мартос правити фінансами, та ще й в таких надзвичайно тяжких умовах. Там на Україні не було глупості, котріб цей твердолобий тип не сотворив би. А тут за кордоном і подавно . . .

Макаренко... Приказчик київського „союзника“ — Демченка, залізнодорожний шмаровоз, діловод в залізнодорожній канцелярії — ось дипломатичний стаж для європейської роботи теперішнього фактичного голови колегії. Франція мала Клемансо з простого лікаря-журналіста. Англія має Льюїс-Джорджа з сім'ї робітника. Німеччина має міністрів з наборщиків і робочих. Але всі вони пройшли довгий життєвий шлях підготовчої роботи.

Ковалевський Микола... фаховець по дипломатичним справам. Людина, котру власна партія навіть на партійні зїзди боялась в останні часи випускати. Політичний вундеркінд з різнобарвним минулим, з сумною дійсністю, повний анальфabet у всіх питаннях...

Ми не будемо збавляти паперу і чорнил на Шевця: хай йому Господь Бог взвидить та заплатить...

Ось і вся „колегія“. Який толк міг вийти з її роботи? Що нового вона могла внести в нашу закордонну політику в порівнянні зі старими місіями і комісіями? Результати за чотири майже місяці є перед очима.

Кудись ділась частина військового фонду. Бо з неї пажерливі „директори“ з прихвостнями підживлювали свої утроби. На них з нікчемною канцелярією витрачається не менше 200.000—300.000 корон в місяць. Роздано силу грошей ріжним прихвостням а la Крушельницький за їх собачу службу. Підірвано остаточно всілякими безтолковими „переговорами“ нашу кредитоздатність... Скомпромітовано остаточно фікцію нашої влади навіть в маленькій Австрії. В емігрантські кола внесено нечувану ще деморалізацію. Зкоротила ця колегія за чотири місяці хоч одну дипломатичну місію? Придбала хоч один мільон або хоч пару чобіт та штиків для українського війська? Придбала хоч одно визнання нашої республіки? Поінформувала як слід хоч одну державу про безмежні страждання українського народу?

Цілі ночі просиждувала „колегія“ над питанням — дати урядовцеві 3000 чи 4000 корон. Цілі ночі балакали мудрі голови про те, як здобути з рук людини мізерну для держави суму грошей. Поки не укуськали її на той світ. Поки не спровоцірували колосального скандалу, нечуваного в анналах європейської дипломатії; скандалу, що буде коштувати нещасній державі багатьох мільонів доларів. Цілі ночі просиджували „шмаровози“, щоб здобути у Американців 100.000.000 кор. під... дніпровські пороги. Аж поки не пригадали про лист голови Директорії, котрим вони цілком були позбавлені прав на розпродажу України — „оптом і в розницю“. Цілі дні ганяли Ковалевський Микола з Маргосом з Відня до Берліну і з Берліну до Відня, визбируючи крішки державного майна. Більше ні на що крім крохоборства вони не здатні були. Та й хто ж захотів би з ними балакати, хто дав би їм чуже народне добро на поталу, коли вони свого не могли зберегти.

Останні скандали переповнюють чашу терпіння і чужого і нашого громадянства. І навіть тої поліції, котрій панове з „Meissl und Schadn“ обіцяли „великія й богатыя милости“ за допомогу в визбируванню крішок. Скоро соромно буде признаватись, що належишь до одної нації з цими професіональними скандалістами. Але ще з більшою енергією ми мусимо боротися з цими убогими нікчемностями, боротися до останніх сил, щоб спасти від останньої компромітації добре ім'я України.